

Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 683-695

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22610

ISSN: 2667-5617

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 09.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (27.02.2019)- Referee 2 (23.04.2019)

This article was checked by iThenticate.

DALGA SÖRFÜ HAKEMLERİNİN KENDİNİ SABOTAJ DÜZEYLERİ

Yetkin Utku KAMUK - Ercüment ŞENSOY***

ÖZ

Kendini sabotaj kavramı, kişinin olası bir başarısızlıktan kendisini korumak üzere önceden planladığı ve başarısızlığına gerekçe olarak gösterebileceği nedenleri bilinçli olarak yaratması stratejisidir. Bu strateji, başarısızlık korkusu olan kişiler arasında yaygındır. Hakemler, kararları seyirciler tarafından daima sorgulanan ve eleştirilen meslek grubudur ve bu durum hakemlerin omuzlarındaki sorumluluk yükünü ağırlaştırmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu bünyesinde dalga sörfü branşında görev yapan hakemlerin kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesidir. Bununla birlikte, katılımcıların kendini sabotaj düzeylerinin cinsiyet, eğitim, aylık gelir ve yabancı dil bilgisi düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Çalışmaya, dalga sörfü branşında görev yapmakta olan tüm hakemler ($N=25$) katılmışlardır. Verilerin toplanması amacıyla, Jones ve Rhodewalt'ın geliştirdiği ve Türkçe uyarlaması Akın (2012) tarafından yapılan Kendini Sabotaj Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin normallik varsayımını karşılamıyor olması ($N<30$) nedeniyle, istatistiksel analizler için parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Deneklerden toplanan verilerin analizi için Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak seçilmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda, deneklerin kategorik özelliklerine göre kendini sabotaj puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) ancak, dalga sörfü hakemlerinin kendini sabotaj puanlarının literatürde belirtilen puandan düşük olduğu (medyan=38) tespit edilmiştir. Literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, dalga sörfü hakemlerinin düşük kendini sabotaj puanlarına sahip olmalarının nedeninin, dalga sörfü branşının gelişmekte olan bir spor branşı olması

* Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, E-posta: yetkinkamuk@hitit.edu.tr

** Lisansüstü Öğrencisi, Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, E-posta: sensoy1@hotmail.com

nedeniyle, izleyici kitlesinin futbol ve basketbol gibi branşlarla karşılaştırıldığında görece küçük olmasına bağlı olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: mazeret, başarıdan kaçınma, başarısızlık kaygısı

SELF-HANDICAPPING LEVELS OF WAVESURF JUDGES

ABSTRACT

The term "self-handicapping" is defined as a personal strategy to protect himself from a possible failure by setting a possible failure reason or a series of reasons by purpose. It is a common strategy among those who are afraid of being accused for the failure. Referees (referred as judges or officials in different sports) are professionals whose decisions are always questioned and criticized by the spectators and others and this puts a heavy load of responsibility on the shoulders of the referees. The aim of this study was to assess self-handicapping levels of wavesurf judges who serve in the Turkish Developing Sports Federation. Along with this, the subjects' self-handicapping scores were statistically tested to examine the differences by gender, level of education, monthly income, and self-reported level of English proficiency. The participants ($N=25$) were active wavesurf judges. To collect the required data, 25-question "Self-Handicapping Scale" was used. The scale was developed by Jones and Rhodewalt and adapted to Turkish by Akin (2012). Since the size of the population did not meet the assumption for normality ($N<30$), Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests were used to determine differences between/among groups and the statistical significance levels were set at $p<.05$. It was found that there was no statistically significant difference between the self-handicapping scores of the wavesurf judges at any categoric variable but it was found that the median self-handicapping score of the subjects was as low as 38 which was clearly below the median score stated in the literature ($mdn=60$). The reason to the relatively lower scores of the wavesurf judges when compared to the results of the other studies was thought that the smaller number of spectators in the wavesurf competitions compared to the other sports such as soccer and basketball.

STRUCTURED ABSTRACT

Self-handicapping can be expressed as a strategy to demonstrate some behaviors or make some discourses in order to provide a reasonable excuse for the possible failure of individuals in the near future. If a student goes to the cinema instead of studying for an exam and gets a low grade on the next day, this failure can be attributed to his failure to study for the exam, rather than to his own lack of intelligence or ability. On the other hand, if he succeeds in the exam, he can conclude that he has an extraordinary ability because he can get a high score without studying any exam. This behavior can be given as an example of self-handicapping strategy. Individuals voluntarily create reasons for a low

level of performance when they anticipate that a situation or task that they should be involved in will result in a negative experience or feel threatened to their self.

Individuals with a tendency towards self-handicapping, for each situation in which they anticipate the possibility of failure, design what excuses they can propose in case of a failure without waiting for the result. By doing so, they try to externalize the reasons of the possible failure. There are two known types of self-handicapping: behavioral and self-reported. When used rarely, self-esteem and self-respect are not adversely affected, but when the self-handicapping becomes a habit, many negative behaviors have been reported, especially narcissistic personality disorders and rogue behavior.

Wavesurf is a sport performed in the oceans and seas by sliding on the wave with a suitable board specially prepared for this event. This sport, which is popular in the world and where interest continues to increase, requires a high level of ability and technical skill to succeed. Athletes participating in the wave surfing competitions, as all athletes in all branches, perform to achieve success. Judges who make fair and correct decisions are critical to assessing the performance of athletes. As the judge is an important element in determining the winner of the competition, it puts a heavy load on the judges' shoulders because they are monitored and evaluated by athletes, coaches, colleagues, observers and spectators and that is an external source of stress for them.

The judges' decisions determine the fate of the competition. When this factor is also added, the responsibility of the judge increases and an irreversible result may occur if he/she makes a mistake. For example, in the event of a decision of the judge, who judges that a surfer has committed a violation, the surfer may be disqualified from the stage or competition. It is considered as a possibility that the judges may use the self-handicapping strategies in order to protect themselves against the technical committee, observers or federation officials as a result of wrong decisions or incorrect scoring they will make during the competitions.

The purpose of this study is to determine the self-handicapping levels of the active wavesurf judges in Developing Sports Branches Federation in Turkey.

25 wavesurf judges participated voluntarily in this study. All the judges in the active duty (N=25) agreed to participate. The Self-Handicapping Scale which was developed by Jones and Rhodewalt and adapted to Turkish by Akin was used to collect data. The scale had 25 questions with scores between 0 and 5 for each question. The minimum score that could be obtained from this scale is 0 and the maximum score is 125. Written permission was obtained from Akin to use the scale prior to the study.

Institutional permission from Developing Sports Federation and the local ethics committee approval from Hitit University Non-Invasive Local Ethics Committee were also obtained. Online data collection method was used to collect data and the judges registered to the federation were asked to participate in the research by sending a link of the online data collection tool to their e-mail addresses. The online data collection tool had a section in which voluntary participation in the study was declared

by the subjects. All of the invited judges agreed to participate in the study voluntarily.

SPSS (IBM Corp. 2013, Release 22.0.0.0, 64-bit edition; Licensed to: Hitit University) software was used for statistical analysis. Since the number of observations ($N=25$) did not meet the assumption of normal distribution ($N<30$), the data were analyzed by using non-parametric tests. Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis H test were used to compare variables with three or more groups. In all comparisons, $p<.05$ was selected as the level of statistical significance.

According to the results of the statistical analyses, wavesurf judges' self-handicapping score was found to be 41.84 ± 13.22 points (mean \pm standard deviation), ranged from 19 to 63 and the median was 38.

Mann-Whitney U test results revealed that there was no significant difference between self-handicapping scores by marital status or gender ($p>.05$).

The difference between the judges' self-handicapping scores were examined by using Kruskal-Wallis H test and it was found that self-handicapping scores of the subjects did not differ by the level of education, occupation, level of income or proficiency of foreign language ($p>.05$).

This research is the first known study on the wavesurf judges' self-handicapping levels. The results of the study revealed that the judges had a low level of self-handicapping median ($mdn=38$) and it was well below the median suggested in the literature ($mdn=60$). When the previous studies were examined, it was seen that self-handicapping studies were mostly focused on teachers, students and academicians. There was only one study on the referees were found. The study was conducted by Kamuk et al. (2018) to determine the self-handicapping levels of football referees. According to the results of that study, the average of football referees' self-handicapping score was found to be 50.39 ± 12.61 and the median value was 51.

Self-handicapping is affected by many factors. One of them is self-esteem. Some previous studies stated that self-handicapping was only predictive for individuals whose self-esteem was below average. On the other hand, some others stated that individuals with low self-esteem tend to have a higher incidence of self-handicapping behavior. The fact that the measures of self-esteem of wavesurf judges were not included in this study, it is not possible to examine the relationship between wavesurf judges' self-esteem levels and self-handicapping scores.

When compared to the football referees, the reason for the lower scores of wavesurf judges' lower self-handicapping scores may be that these judges feel more comfortable than football referees. It is clear that football has a much larger audience because it is a more popular sport than wave surfing. In addition, football spectators are more likely to know, interpret and evaluate football rules correctly than wavesurf spectators. For these reasons, it is considered that football referees have higher self-handicapping scores than wavesurf judges and they may use self-handicapping strategies more than wavesurf judges in order to protect themselves.

As a result, it is considered that the lower level of self-handicapping scores of wavesurf judges compared to their colleagues in football may be due to the sports' own popularity regardless of the variables mentioned above. Studies to determine the level of self-handicapping levels of the judges and referees in other branches will contribute to the determination of the referee profile in Turkey. It is recommended that this study should be repeated on referee groups in other branches and that self-efficacy and self-esteem levels should be included in the studies.

Keywords: excuse, fear of success, avoding failure

1. Giriş

Kendini sabotaj, bireylerin yakın bir gelecekte karşılaşabilecekleri muhtemel bir başarısızlığa karşı makul bir mazeret üretebilmek için önceden bazı davranışları ortaya koyma ya da bazı söylemlerde bulunma stratejisi olarak ifade edilebilir (Coudevylle, Ginis ve Famose, 2008). Bir öğrenci sınava çalışmak yerine, sinemaya gider ve ertesi gün sınavdan düşük not alırsa, bu başarısızlığı kendi zekasındaki ya da yeteneğindeki yetersizliğe değil, sınava çalışmamış olmasına bağlayabilir. Öte yandan, eğer sınavdan başarılı olursa, hiç sınava çalışmadan yüksek not alabildiği için kendisinin sıradışı bir yeteneğe sahip olduğu sonucuna varabilir. Bu davranış şekli, kendini sabotaj stratejisine bir örnek olarak verilebilir (Hirt, McCrea ve Boris, 2003). Bu durumda birey kendi başarısını olumsuz etkileyebilecek bir faktör üretilip, başarısızlık halinde kullanabileceği makul bir mazeret üretme davranışı göstermektedir. Çünkü her iki durumda da birey kazançlı çıkacaktır (Akın, Abacı ve Akın, 2011).

Bireyler yalnızca fiziksel ve fizyolojik değil aynı zamanda duygusal ihtiyaçlara da sahiptirler. Duygusal ihtiyaçların karşılanması en az diğer ihtiyaçların karşılanması kadar önem taşımaktadır. Bir görevin yerine getirilmesi gerektiğinde, bireyler özsaygılarının etkileneceğini düşündüklerinde buna izin vermemek için başarısızlığı perdeleme ya da başarısızlığı dışsal bir etmene atfetme davranışlarına yönelebilirler. Bu tutumlar, kendini sabotaj çerçevesinde değerlendirilmektedir (Büyükgöze ve Gün, 2015).

Bireyler; içerisinde bulunmaları gereken bir durumun ya da görevin negatif bir deneyimle sonuçlanacağını öngördüklerinde veya benliklerine karşı tehdit olarak hissettiklerinde, performansın düşük seviyede gerçekleşmesine zemin hazırlayacak nedenleri istemli olarak yaratmaktadırlar (Kearnes, Forbes ve Gardiner, 2007). Bunun nedeni temel olarak, yapılacak olan işte başarılı olamama düşüncesinin yüksek strese neden olmasıdır. Böyle bir durumda, birey başarılı olma olasılığını azaltacak gerekçeler yaratabilirse ve bu mazeretleri kendisine siper edebilirse, özyeterlilik duygusunu koruyabileceğini düşünür (Akın, Abacı ve Akın, 2011). Aslında bireyin yaptığı başarısız olmaya çalışmak değil, başarılı olamama durumunda bunu dışsallaştırabilmek üzere başarısızlık riskini kabul etmektir. Fakat bu durum duygusal açıdan bir açmaza neden olur çünkü bireyin özyeterlilik algısına zarar vermemek için sabotaj yöntemini kendini savunma yöntemi olarak tercih etmesi, aslında bireyin başarısını olumsuz etkileyerek benlik imajını zedelemektedir (Kalyon, Dadandı ve Yazıcı, 2016).

Kendini sabotaja yönelimi olan bireyler, başarılı olamama olasılığını tahmin ettikleri her durum için, fiilin gerçekleşmesini beklemeden, başarısız olmaları halinde öne sürecekleri mazeretlerin neler olabileceğini tasarlamaktadırlar. Bunun nedeni, başarılı olunamaz ise sebebin dışsal bir kaynak olduğuna dair ön hazırlık yapmaktır (Anlı, Akın, Şar ve Eker, 2011). Sabotaj mekanizmasını kullanmaya yatkın olan kişilerin düşük benlik algısına sahip oldukları ve bu nedenle, bir görevin gerçekleştirilmesi esnasında ortaya çıkabilecek engelleri diğer bireylerden daha yüksek olarak algıladıkları bilinmektedir (Prapavessis ve Grove, 1998).

Diğer yandan, yapacağı işlerde kusurlu olma kaygısı yaşayan bireyler, bu işleri ya ertelemekte ya da sabotaj eğilimi içerisine girmektedirler. İşler ertelendiğinde, ortada bir performans olmadığı için hata da olamamakta ve birey potansiyel olumsuz duygulardan uzak kalmaktadır. Ancak, kaygılardan uzak kalmak için kullanılan bu strateji zaman içerisinde bireylerin sıklıkla yöneldiği bir kendini savunma aracına dönüşebilmektedir (Eliot ve Thrash, 2004).

Davranışsal ve sözel olmak üzere iki şekilde ortaya çıkan sabotaj çeşitleri (Cox ve Giuliano, 1999) aslında tek amaca, bireyin özbenlik ve özyeterlilik algılarını korumaya, hizmet etmektedir. Davranışsal sabotajda birey, koşulları ya da görevi kasıtlı olarak zorlaştırmakta, ertelemekte ya da gerekli hazırlıkları yapmakta yeteri kadar çalışmamakta, bunun yerine balık tutmaya ya da alışverişe gitmek gibi yapması gereken performansa yardımcı olmayacak davranışlar sergilemektedir (Hirt, McCrea ve Boris, 2003; Zuckerman ve Tsai, 2005). Burada bireyin amacı, işleri güçleştirmek ve başarısızlığın gerekçesi olarak aslında kendi yarattığı bu yapay nedenleri göstermektir. Bireyin bu sabotaj yöntemini tercih etmesinin nedeni, gerekçelerinin diğer insanlar tarafından kabul görme olasılığının yüksek olduğunu düşünmesidir. Çünkü burada başarısızlığın nedeni pek fazla yoruma açık değildir (Akın, Abacı ve Akın, 2011).

İkinci sabotaj türü ise; ortamın, şartların ya da performansa etki eden diğer etkenlerin olması gerektiği gibi olmadığı ve başarısızlığın buna bağlı olarak ortaya çıktığının ileri sürüldüğü sözel kendini sabotajdır. Bu sabotaj türünde bireyler hastalık, stres, heyecan, utanma, derin duygusal olaylar nedeniyle başarı gösteremediklerini ya da ekip arkadaşlarının görevlerini yapmadıklarını veya koşulların uygun olmadığını ileri sürme eğilimindedirler (Hirt, McCrea ve Boris, 2003; Akın, Abacı ve Akın, 2011).

Nadir olarak kullanıldığında, özbenlik ve özsayı olumsuz etkilenmezken, sabotajın bir alışkanlığa dönüşmesi halinde bireylerde sinirli olma hali, narsistik kişilik bozuklukları ve düzenbaz davranış özellikleri başta olmak üzere birçok olumsuz davranışın ortaya çıktığı ve sağlık sorunlarının görülebildiği bildirilmiştir (Martin, Marsh, Williamson ve Debus, 2003; Rhodewalt, Tragakis ve Finnerty, 2006; Coudevylle, Gernigon ve Ginis, 2011). Kendini sabotaj davranışının kişilik özelliği haline gelmesi halinde ise, toplumdan izole edilmeye kadar olan geniş bir yelpazede sosyal sorunlarla karşı karşıya kalınabilmektedir (Zuckerman, Kieffer ve Knee, 1998; Zuckerman ve Tsai, 2005).

1.1 Dalga Sörfü

Dalga sörfü okyanus ve denizlerde, dalgaların üzerinde bu branş için özel olarak hazırlanmış olan uygun bir tahta ile dalga üzerinde kayarak yapılan bir su spordur (GOSBF, 2019; Özbek, 2014). Dünyada oldukça popüler olan ve ilginin artarak devam ettiği bu sporda başarı için yüksek düzeyde yeteneğe ve teknik beceriye ihtiyaç duyulmaktadır (Barlow, Gresty, Findlay ve Cooke, 2015). Yüksek düzey performans gösterecek olan dalga sörfü sporcularının fizyolojik özelliklerinin de iyi olması gerekmektedir (Mendez-Villanueva ve Bishop, 2005). Dalga sörfünde yarış kategorileri short board, long board, body board, stand up paddle board ve kneeboard olarak tasnif edilmiştir. Yaş grupları kategorileri yıldızlar, 18 yaş altı, büyükler ve veteranlar olarak belirlenmiştir. Müsabakalar ferdi ve takım müsabakaları şeklinde düzenlenmektedir (Dalga Sörfü Müsabaka Talimatı).

1.2 Dalga Sörfü Hakemleri ve Kendini Sabotaj

Dalga sörfü müsabakalarına iştirak eden sporcular, tüm branşlardaki sporcuların yaptığı gibi, başarı elde etmek için performans sergilemektedirler. Adil ve doğru kararlar veren hakemlerin müsabakalarda görev alması, sporcuların performanslarının değerlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir çünkü hakem, müsabakanın galibini belirleyen önemli bir unsurdur. Ortaya konulan hakemlik performansının; sporcular, antrenörler, meslektaşları, gözlemciler ve seyirciler tarafından izleniyor ve değerlendiriliyor olması, hakemlerde strese neden olmaktadır.

Hakemin verdiği kararlar ve yaptığı puanlama müsabakanın kaderini tayin etmektedir. Bu faktör de eklendiğinde, hakemin sorumluluğu artmakta ve hata yapması halinde geri dönüşü olmayan bir sonuç ortaya çıkabilmektedir. Örneğin bir sörfçünün kural ihlali yaptığına hükmeden hakemin bu kararının yanlış olması halinde, o sörfçü yarışacağı etaptan ya da müsabakadan diskalifiye edilebilmektedir. Hakemlerin yarışmalar sırasında verecekleri yanlış kararlar ya da yapacakları hatalı puanlamalar sonucunda kendilerini teknik kurul, gözlemciler ya da federasyon yetkililerine karşı koruyabilmek amacıyla kendini sabotaja yönelmeleri bir olasılık olarak görülmektedir.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, Türkiye Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu'na bağlı ve aktif olarak görev yapan dalga sörfü hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesidir.

2. Yöntem

Çalışmaya katılan denekler, Türkiye Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu bünyesinde görev yapan dalga sörfü hakemleridir. Çalışmanın yapılması için, federasyon bünyesinde görev yapan tüm hakemler ($N=25$) araştırma için davet edilmiş ve tamamı (19 erkek ve 6 kadın) bu çalışmaya gönüllü olarak iştirak etmiştir.

Verilerin toplanması için, araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile Jones ve Rhodewalt tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması ile geçerlik-güvenirlik çalışması Akın (2012) tarafından yapılan "Kendini Sabotaj Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Ölçek 25 sorudan oluşan ve 0 ile 5 arasında puanlara sahip altılı Likert tipi bir ölçektir. Bu ölçekten alınabilecek asgari puan 0, azami puan ise 125'tir. Ölçeğin kullanımı için Akın'dan yazılı izin alınmıştır.

Araştırmaya ilişkin kurum izni Türkiye Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu'ndan, etik kurul izni ise Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Verilerin toplanması için online veri toplama yöntemi kullanılmış ve federasyona kayıtlı hakemlerin e-mail adreslerine online veri toplama aracının linki gönderilerek araştırmaya katılım sağlanmaları istenmiştir. Çalışmaya gönüllü katılımın beyan edildiği bir bölüme sahip olan online veri toplama aracı, çalışmaya gönüllü katılıma rıza göstermeyen davetliler için aktif hale gelmeyecek ve işlem sonlandırılacak şekilde tasarlanmıştır. Davet edilen deneklerin tümü araştırmaya gönüllü olarak katılımı kabul etmişlerdir.

İstatistiksel analizlerin yapılabilmesi için SPSS (IBM Corp. 2013, Release 22.0.0.0, 64-bit edition; Lisans: Hitit Üniversitesi) ticari yazılımı kullanılmıştır. Gözlem sayısının ($N=25$) normal dağılım varsayımını karşılamıyor olması ($N<30$) nedeniyle parametrik olmayan testler kullanılarak veriler analiz edilmiştir. İkili grupların karşılaştırılması için Mann-Whitney U ve üç ve daha fazla gruba sahip değişkenlerin karşılaştırılması için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Tüm karşılaştırmalarda istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p<0,05$ seçilmiştir. Katılımcılara ait betimleyici istatistikler gözlem sayısı ve persentil değerleri tablolar şeklinde verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan deneklere ilişkin kategorik dağılımlar Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre, deneklerin ($N=25$) 19'u erkek ve 6'sı kadındır. Evli olan denek sayısı 12, bekar denek sayısı 13'tür. Deneklerin %60'ının lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Dalga sörfü hakemlerinin gelir düzeyleri incelendiğinde, hakemlerin 4'ünün (% 16,0) 1604 TL'nin altında, 5'inin (% 20,0) 1604-2500 TL arasında, 7'sinin (% 28,0) 2501-3500 TL arasında, 7'sinin (% 28,0) 3501-5000 TL arasında ve 2'sinin (% 8,0) de 5001 TL ve üzerinde gelire sahip oldukları belirlenmiştir.

Yabancı dil bilgisi düzeylerinin incelenmesi sonucunda, dalga sörfü hakemlerinin %64'ünün yabancı dili orta ve daha yukarı seviyelerde bildiği (orta % 36, iyi % 20 ve çok iyi % 8), % 16'sının az düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olduğu ve % 20'sinin ise yabancı dil bilmediği görülmüştür.

Tablo 1: Deneklerin Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler		n	%
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	19	76,0
	<i>Kadın</i>	6	24,0
Medeni Hali	<i>Evli</i>	12	48,0
	<i>Bekar</i>	13	52,0
Öğrenim Düzeyi	<i>Lise</i>	10	40,0
	<i>Lisans</i>	11	44,0
	<i>Lisansüstü</i>	4	16,0
Aylık Geliri (TL)	<i>1604 TL'den az</i>	4	16,0
	<i>1604-2500 TL</i>	5	20,0
	<i>2501-3500 TL</i>	7	28,0
	<i>3501-5000 TL</i>	7	28,0
	<i>5001 TL ve üzeri</i>	2	8,0
Yabancı Dil Bilgisi Düzeyi	<i>Bilmiyor</i>	5	20,0
	<i>Az</i>	4	16,0
	<i>Orta</i>	9	36,0
	<i>İyi</i>	5	20,0
	<i>Çok iyi</i>	2	8,0

Tablo 2, deneklere ilişkin tanımlayıcı istatistikleri özetlemektedir. Erkek deneklerin 19 ile 42 yaş aralığında (ortalama $33,05 \pm 7,52$ yıl) ve kadın deneklerin 21 ile 42 yaş aralığında (ortalama $30,00 \pm 8,29$ yıl) oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet ayrımı yapılmadan değerlendirildiğinde, deneklerin 19-42 yaş aralığında ve $32,32 \pm 7,65$ yıl ortalama yaş değerine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2: Deneklerin Yaş Değişkenine Göre Tanımlayıcı İstatistikleri

Cinsiyet	n	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart Sapma
Erkek	19	19,00	42,00	33,05	7,52
Kadın	6	21,00	42,00	30,00	8,29
Tümü	25	19,00	42,00	32,32	7,65

Tablo 3, deneklerin meslek gruplarına göre dağılımını göstermektedir. Bu tabloya göre, deneklerin işçi ($n=3$), memur ($n=7$), öğrenci ($n=6$) ve serbest meslek ($n=9$) kategorilerine ayrıldıkları görülmektedir.

Tablo 3: Deneklerin Meslek Grubu Değişkenine Göre Dağılımı

Meslek Grubu	n	%
İşçi	3	12,0
Memur	7	28,0
Öğrenci	6	24,0
Serbest Meslek	9	36,0
Toplam	25	100,0

Dalga sörfü hakemlerinin Kendini Sabotaj Ölçeği (KSÖ) puanlarına ilişkin istatistikler Tablo 4'te gösterilmektedir. Elde edilen verilere göre, dalga sörfü hakemlerinin KSÖ puanları 19 ile 63 arasında değişmektedir (ortalama $41,84 \pm 13,22$ puan). Hakemlerin KSÖ'nden elde ettikleri puanların medyanı 38'dir.

Tablo 4: Dalga Sörfü Hakemlerinin Kendini Sabotaj Puanları

Kendini Sabotaj Puanı	
<i>N</i>	25
Aralık	44
En düşük	19
En yüksek	63
Ortalama	41,84
Standart Sapma	13,22
Medyan	38

Tablo 5'te verilmiş olan, Mann-Whitney *U* (MWU) testi ile yapılan istatistiksel inceleme sonuçları incelendiğinde, dalga sörfü hakemlerinin medeni hal ve cinsiyet değişkenlerine göre KSÖ puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı ($p > 0,05$) görülmektedir.

Tablo 5: KSÖ Puanlarının Mann-Whitney *U* Testi ile İncelenmesi

Değişkenler	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	MWU	Z	<i>p</i>
Evli	12	13,79	165,5	68,5	-0,517	0,61
Bekar	13	12,27	159,5			
Erkek	19	13,11	249,00	55	-0,127	0,90
Kadın	6	12,67	76,00			

Hakemlerin KSÖ puanlarının çoklu değişkenlere göre farklılık gösterme durumu Kruskal-Wallis *H* testi kullanılarak incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir. Bu istatistiksel incelemelerin sonuçlarına göre, deneklerin KSÖ puanlarının eğitim düzeyi, meslek grubu, gelir düzeyleri veya yabancı dil bilgisi düzeylerine göre fark göstermediği ($p > 0,05$) bulunmuştur.

Tablo 6: KSÖ Puanlarının Kruskal-Wallis H Testi ile İncelenmesi

Değişken	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	df	p
Eğitim Düzeyi	<i>Lise</i>	10	12,90	2	0,23
	<i>Lisans</i>	11	11,09		
	<i>Lisansüstü</i>	4	18,50		
Meslek Grubu	<i>İşçi</i>	3	10,00	3	0,67
	<i>Memur</i>	7	14,93		
	<i>Öğrenci</i>	6	14,42		
	<i>Serbest Meslek</i>	9	11,56		
Gelir Düzeyi	<i>1604 TL'den az</i>	4	15,38	4	0,93
	<i>1604-2500 TL</i>	5	12,30		
	<i>2501-3500 TL</i>	7	12,43		
	<i>3501-5000 TL</i>	7	12,00		
	<i>5001 TL ve üzeri</i>	2	15,50		
Yabancı Dil	<i>Bilmiyor</i>	5	12,40	4	0,33
Bilgisi Düzeyi	<i>Az</i>	4	6,38		
	<i>Orta</i>	9	15,61		
	<i>İyi</i>	5	13,20		
	<i>Çok iyi</i>	2	15,50		

4. Tartışma

Bu araştırma, Türkiye’de dalga sörfü branşında faal olarak görev yapmakta olan hakemlerin kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmış, bilinen ilk çalışmadır. Mevcut çalışmada, Türkiye Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu’na bağlı olarak aktif görev yapmakta olan dalga sörfü hakemlerinin kendini sabotaj düzeyleri incelenmiş ve elde edilen verilerin analizi sonucunda bu hakemlerin KSÖ puanları ortalamasının 41,84±13,22 (Ort±SS) ve medyanının ise 38 olduğu tespit edilmiştir. Rhodewalt (1990) KSÖ puanlarının medyan değerinin 60 dolaylarında olduğunu belirtmektedir. Daha önce hakemlerin kendini sabotaj düzeyleri ile ilgili yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, Kamuk ve arkadaşları (2018) tarafından futbol hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin belirlenmesi için gerçekleştirilmiş olan yalnızca bir adet çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir. Bu çalışma sonucunda futbol hakemlerinin kendini sabotaj puanları ortalamasının 50,39±12,61 ve medyan değerinin 51 olduğu bulunmuştur.

Türkçe literatür incelendiğinde, kendini sabotaj çalışmalarının genelde öğretmen, öğrenci ve akademisyenler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Özgüngör ve Duatepe Paksu, 2017; Barutçu Yıldırım ve Demir, 2017; Üzbe ve Bacanlı, 2015)

Dalga sörfü hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, aylık gelir, meslek grubu ve yabancı dil bilgisi düzeyine göre fark gösterip göstermediği incelenmiş ve hiçbirinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Kendini sabotaj davranışı birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlardan bir tanesi de benlik saygısıdır. Özgüngör ve Duatepe Paksu (2017), üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine göre akademik başarıyı yordayan değişkenleri inceledikleri çalışmada, kendini sabotajın yalnızca benlik saygısı ortalamasının altında olan bireyler için bir yordayıcı olduğunu belirtmişlerdir. Diğer yandan Özçetin ve Hiçdurmaz (2016) düşük benlik saygısına sahip olan bireylerde kendini sabotaj davranışlarının görülme eğiliminin yüksek olduğunu belirtmektedirler. Dalga sörfü hakemlerinin benlik saygıları ile ilgili ölçümlerin bu çalışmaya dahil edilmemiş olması, dalga sörfü hakemlerinin KSÖ puanlarının benlik saygısı düzeyi ile ilişkisinin incelenmesini olanaksız kılmıştır.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, akademik özyeterlilik, özsaygı ve özanlaşım ile kendini sabotaj arasında negatif bir ilişkinin olduğu gösterilmiştir (Barutçu Yıldırım ve Demir, 2017). Üniversite öğrencilerinin kendini sabotaj düzeylerinin benlik saygısı, akademik başarı ve başarı-hedef yönelimleriyle ilişkisinin incelendiği başka bir çalışmada, benlik saygısı yüksek olanların kendini sabotaj stratejisi kullanım sıklığının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Üzbe ve Bacanlı, 2015). İspanya’da 1028 üniversite öğrencisinin katıldığı bir araştırmada davranışsal ve sözel kendini sabotaj ile özbenlik arasındaki ilişki araştırılmış, düşük özbenliğe sahip öğrencilerin kendini sabotaj stratejilerine daha sık başvurdukları bulunmuştur (Ferradas ve ark., 2018). Bu sonuçlara göre değerlendirildiğinde, kendini sabotaj puanlarının görece düşük olması, dalga sörfü hakemlerinin benlik saygılarının, futbol hakemlerinin benlik saygılarından daha yüksek olabileceği, ancak bunun yalnızca çıkarımsal bir sonuç olduğu, gerçek durumun yapılacak olan çalışmalarla desteklenmesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Futbol hakemlerinin KSÖ puanları ile karşılaştırıldığında, dalga sörfü hakemlerinin puanlarının daha düşük olmasının nedeninin, dalga sörfü hakemlerinin futbol hakemlerine göre kendilerini daha rahat hissetmeleri olabilir. Futbolun dalga sörfüne göre daha popüler bir spor dalı olması nedeniyle çok daha büyük bir izleyici kitlesine sahip olduğu açıktır. Ayrıca futbol seyircilerinin futbol kurallarını doğru şekilde bilme, yorumlama ve değerlendirme olasılığı, dalga sörfü izleyicilerinin o branşa ait teknik detayları ve müsabaka kurallarını bilmesinden göreceli olarak daha yüksektir. Bu nedenlerle, futbol hakemlerinin dalga sörfü hakemlerinden daha yüksek KSÖ puanlarına sahip olduğu ve özbenliklerini korumak amacıyla kendini sabotaj stratejilerine dalga sörfü hakemlerinden daha fazla başvurabilecekleri düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak dalga sörfü hakemlerinin KSÖ puanlarının futbol hakemlerinin puanlarından düşük olmasına karşın her iki branşta da yaş grubu, cinsiyet, medeni hal, eğitim düzeyi, aylık gelir, meslek grubu veya yabancı dil bilgisi düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür. Buna göre, dalga sörfü hakemlerinin kendini sabotaj düzeylerinin futbol branşındaki meslektaşlarına göre daha düşük olmasının, yukarıda sayılan değişkenlerden bağımsız olarak, branşın kendi popüleritesinden kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca hakemlerin kendini sabotaj düzeylerinin literatürde yer alan birçok faktörün yanı sıra, branşın izleyici kitlesinin büyüklüğü ve popüleritesinden etkilenebileceği ancak bu konuda daha fazla çalışma yapılarak bu bulguların desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Dalga sörfü hakemleri ile diğer branşlardaki hakemlerin kendini sabotaj düzeylerini belirlemek ve literatüre katkı sağlamak amacıyla yapılacak olan çalışmalar, ülkemizdeki hakem profilinin belirlenmesine ve varsa iyileştirici/geliştirici tedbirlerin alınmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın diğer branşlardaki hakem grupları üzerinde tekrar edilmesi ve yapılacak olan çalışmalarda özbenlik ve özyeterlilik düzeylerinin de incelemeye dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2012). Kendini sabotaj ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(164), 176-187.
- Akın, A., Abacı, R. & Akın, Ü. (2011). Self-handicapping: a conceptual analysis. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3 (3), 1155-1168.
- Anlı, G., Akın, A., Şar, A.H. & Eker, H. (2011). Kendini sabotaj ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 160-172.

- Barlow, M. J., Gresty, K., Findlat, M. & Cooke, C. (2015). Associations of power at VO₂peak and anaerobic threshold with rank in british high performance junior surfers. *Human Movement*, 16(1), 28-32.
- Barutçu Yıldırım, F. & Demir, A. (2017). Kendini engellemenin yordayıcıları olarak özsaygı, özanlayış ve akademik özyeterlilik. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 676-701.
- Büyükgöze, H. & Gün, F. (2015). Araştırma görevlilerinin kendini sabotaj eğilimlerinin incelenmesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 689-704.
- Coudevylle, G. R., Gernigon, C. & Ginis, K. A. M. (2011). Self-esteem, self-confidence, anxiety and claimed self-handicapping: a mediational analysis. *Psychol Sport Exerc*, 12, 670-675.
- Coudevylle, G., Ginis, K. M. & Famose, J. P. (2008). Determinants of self-handicapping strategies in sport and their effects on athletic performance. social behavior and personality. *Society for personality research*, 36 (3), 391-398. doi: 10.2224/sbp.2008.36.3.391
- Cox, C. B. & Guiliano, T. A. (1999). Constructing obstacles vs. making excuses: examining perceivers' reactions to behavioral and self-reported self-handicapping. *Journal of Social Behavior and Personality*, 14(3), 419-433.
- Dalga Sörfü Müsabaka Talimatı. Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019. Erişim adresi: <http://sgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/31778DALGA%20S%C3%96RF%C3%9C%20M%C3%9CSABAKA%20TAL%C4%B0MATI.pdf>
- Elliot, A. J. & Thrash, T. M. (2004). The intergenerational transmission of fear of failure. *Pers Soc Psychol Bull*, 30, 957-971.
- Ferradas, M. M., Freire, C., Rodriguez, S. & Pineiro, I. (2018). Self-handicapping and self-esteem profiles and their relation to achievement goals. *Annals of psychology*, 34(3), 545-554.
- Gelişmekte Olan Spor Branşları Federasyonu (GOSBF). Erişim Tarihi: 10 Ocak 2019. Erişim adresi: <http://gosbf.gov.tr/PublicFederasyon/Edit/images/FEDERASYON/101/DALGA%20S%C3%96RF%C3%9C.pdf>
- Hirt, E. R., McCrea, S. M. & Boris, H. I. (2003). I know you self-handicapped last exam: gender differences in reactions to self-handicapping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 177-193.
- Kalyon, A., Dadandı, İ. & Yazıcı, H. (2016). Kendini sabote etme eğilimi ile narsistik kişilik özellikleri, anksiyete duyarlılığı, sosyal destek ve akademik başarı arasındaki ilişki. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29, 237-246.
- Kamuk, Y. U., Evli, F & Tecimer, H. (2018). Futbol hakemlerinin kendini sabotaj düzeyleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2257-67. doi: 10.17218/hititsosbil.461486
- Kearns, H., Forbes, A. & Gardiner, M. (2007). A cognitive behavioural coaching intervention for the treatment of perfectionism and self-handicapping in a nonclinical population. *Behaviour Change*, 24(3), 157-172.
- Martin, A. J., Marsh, H. W., Williamson, A. & Debus, R. L. (2003). Self-handicapping, defensive pessimism, and goal orientation: A qualitative study of university students. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 617-628.
- Mendez-Villanueva A. & Bishop D. (2005). Physiological aspects of surfboard riding performance. *Sports Medicine*, 35(1), 55-70.

- Özbek, M. (2014). Turizm amaçlı su altı ve su üstü sportif faaliyetler: bugünü geleceği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 27-48.
- Özgüngör, S. & Duatepe Paksu, A. (2017). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı düzeyine göre akademik başarıyı yordayan değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48), 111-125.
- Özçetin, Ü. Y. S. & Hiçdurmaz, D. (2016). Kendini sabote etme ve ruh sağlığı üzerine etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 145-154.
- Prapavessis, H. & Grove, J. R. (1998). Self-handicapping and self-esteem. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10(2), 175-184
- Rhodewalt, F. (1990). Self-handicappers: individual differences in the preference for anticipatory self-protective acts. Editörler: R. Higgins, C. R. Snyder & S. Berglas. *Self-Handicapping: The Paradox That Isn't*, pp. 69-106. New York: Guilford Press. doi: 10.1007/978-1-4899-0861-2_3
- Rhodewalt, F., Tragakis, M.W. & Finnerty, J. (2006). Narcissism and self-handicapping: linking self-aggrandizement to behavior. *J Res Pers*, 40, 573-597.
- Üzbe, N. & Bacanlı, H. (2015). Başarı hedef yönelimi, benlik saygısı ve akademik başarının kendini engellemeyi yordamadaki rolü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 33-50.
- Zuckerman, M. & Tsai, F. F. (2005). Costs of self-handicapping. *Journal of Personality*, 73(2), 411-442.
- Zuckerman, M., Kieffer, S. C. & Knee, C. R. (1998). Consequences of self-handicapping: effects on coping, academic performance and adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1619-1628.